1938 ий 3 СЕНТЯБРЬ № 78 (462) Акше 5 ыр.

8-ше ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

Осоавиахим организаций-шамычым пеҥгыдемдышаш верч

Осоавиахимын главный задачыже—СССР-ын обороноспособностьшым пеҥгыдемдымаш. Мемнан республикыште осоавиахим организаций-шамыч тиде главный задачым шуктымо деч ятыр торапште шогат.

Осоавиахим организацийыште орудоватлыше калык тушман-шамыч осоавиахим пашам кӱрлашлан мо кӱлешым чыла ыштеныт. Нуно осоавиахим пашан боевой содержанийжым пытараш, учетым путаташ, дисциплиным шалаташ, значкист-шамычым ямдылыме массовый мероприятийым кӱрлаш тӧченыт.

Калык тушман-шамычын пыжакшыштым шалатыме. Осоавиахим организаций-шамычым вуйлатымашке у ен-шамычым шогалтыме. Умбакыже осоавиахим паша виянгшаш ыле. Но шуко районлаште осоавиахим организацийын руководительже-шамыч нелэ урок гыч шкаланышт политический выводым ыштен огытыл. Вредительствын последствийжым пытарымашке пижмышт вунылалт ок кой.

Осоавиахимын Сотнур райсовет вуйлатышыже Семенов йолташ, ала могай шӱмжӧ дене, алят организационный распущенностьым чытен ила. Тений осоавиахим райсоветын пленумжо ик ганат лийын огыл. Первичный организаций - шамыч председательым таче мартен иктымат утвердитлен огытыл. Шуко организацийлаште председатель-шамыч перчатке семын вашталталтыт, но Семенов тидым ок шинче.

— Мемнан районышто 38 организаций уло,—манын Семенов ойла. Нине 38 организаций-шамыч нерген нимогай документат уке. Тений чылажак 43 значкистым гына ямдылыме, нунышт нормым военно-учебный пунктеш сдатленыт.

Оршанке, Еласал, Косолоп, Марий-Турек районлаштат осоавиахим паша Сотнур районысо деч сай огыл. Косолоп районышто 116 колхоз гыч 18 колхоз пелен веле осоавиахим организаций уло. Осоавиахим райсоветын председательже Зайцев йолташ „Луна" колхоз пелен организаций уло манын, шотла, а тушто 1935 ий гыч организаций уке.

Ронго районышто значкист-шамычым ямдылыме паша дене райсовет йӧршынат заниматлен огыл. Январь, март, апрель, июнь да июль тылзылаште ик значкистымат ямдылен огытыл. Февраль, май август тылзылаште чылаже 34 ен гына нормым сдатлен.

Мемнан республикыште осоавиахим паша тыгай начар улмын причинже, эн первояк, теве кушто: осоавиахимын центральный ден районысо советыште шыште руководящий паша-ен-шамыч шке задачыштым умлен шуктен огытыл. Нуно алят тошто семынак пашам ыштат. Организационный распущенностьым пытараш, первичный организаций шамычым пеҥгыдемдаш да военный знаний дене овладеватлыме нерген молодежын требованийжым шукташ огыт тырше. Сандене нуно обороноспособностьым пеҥгыдемдыме общий мероприятийым кӱрлыт.

Комсомол, осоавиахимын чонжо да шӱмжо улмыжым, шке практический пашаж дене ончыктен ок шого. Шуко райкомол-шамыч (Косолоп, Ронго молат) осоавиахим паша нерген шке заседанийыштыт ик ганат лончылен огытыл. Первичный комсомольский организаций-шамыч осоавиахим организаций-шамычлан пытарак начар полшат. Районный партийный ден советский организаций - шамыч осоавиахим пашам чыташ лийдымын лушкыдын вуйлатат.

Мобилизационный готовность нерген Сталин йолташын указанийжым практический паша дене шукташ кажне комсомольский, кажне осоавиахим организаций-шамыч обязан улыт.

• — •

СССР наук Академийыште

СССР наук Академий президиумын 31 августышто лийше заседанийыштыже 1939 ий 15 октябрыште руш кугу поэт М. Ю. Лермонтовын шочмо кечыжлан 125 ий теммыжым пайремлыме программе канашалтын.

Москваш „М. Ю. Лермонтовын илышыже ден пашаже" нерген всесоюзный выставкым организоваташ кӱлешлан шотлымо. Тушто СССР мукчо чыла хранилищылаштыже улшо документ, художественный ден иллюстрационный материал - шамыч лийшаш. Поэтын илышыже дене кылдалт шогышо пӧрт ден ятыр сооружений, Лермонтовын памятникышт уэмдалтшаш улыт. Наук Академий Лермонтовын полный собраний сочинений жым, да тугак массовый читательлан тудын избранный сочиненийжым лукташ шона.

ГАЗОГЕНЕРАТОРНЫЙ АВТОМОБИЛЬ ПРОБЕГЫМ ШУКТЫМО

Тиде пробеглан стартым тений 1 июльышто Москваште пумо ыле. Пробегыш чылаже советский газогенераторный 12 машина-шамыч лектыныт. Пробегын маршрутшо: Москва—Куйбышев—Уфа — Омск—Свердловск—Пермь — Киров—Вологда — Ленинград—Минск—Киев—Москва.

Кугу пробегын машина-шамычышт 30 августышто Москвашке толын шуын улыт. Чылаже 10.890 километрым коштмо.

1 сентябрь гыч пиалан советский молодежь Йошкар Армий радамыш призыватлалташ тӱҥалын.
Снимкыште: Йошкар-Ола призывной пунктыш призыватлалташ толшо-шамыч йӱкын газетым лудыт. Фото Чуршуковын.

КОЛО НЫЛЫМШЕ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЫЛАН
ВЛКСМ ЦК-ын ЛОЗУНГШО-ШАМЫЧ

1. Виян лийже коло нылымше международный юношеский рече—пӱтынь тӱнясе шемер молодежын империалистический сар ден фашизм ваштареш, мир верч, социализм верч кучедалме кече!

2. Великий Сталинлан советский молодежь деч шокшо салам! Виян лийже мемнан учитель да другна, калык-шамычын вождьшо Сталин йолташ!

3. Комсомолец ден комсомолка-шамыч! „Мемнан аванан—Всесоюзный Коммунистический партийын достойный эргыже да ӱдыржӧ-шамыч лийза" (Сталин). Виян лийже большевик-шамычын Кугу партийже да тудын Ленинско-Сталинский ЦК!

4. Капиталистический элласе самырык пролетарий-шамыч, шемер молодежь! Мемнан молодостьын смертельный тушманже—фашизм ваштареш кучедалме единый фронтыш ушныза!

5. Испанский калыкын внутренний ден иностранный фашизм ваштареш кучедалмыже—пӱтынь передовой да прогрессивный айдеме тукымын общий пашаже. Шке независимостьшо да эрык верч кучедал шогышо героический испанский калыклан салам!

6. Виян лийже японский захватчик-шамыч ваштареш кучедал шогышо китайский калык! Виян лийже Китайысе коммунистический партий ден Коммунистический молодежь союз!

7. Германийын революционный пролетарийже-шамычлан большевистский салам! Виян лийже Германийын героический, коммунистический партийже! Виян лийже Тельман йолташ!

8. Фашист-шамыч у тӱнямбал сарым да СССР ӱмбак нападенийым ямдылат. Пӱтынь мланде шарысе самырык тукым! Мир верч, сарын шучкылыкшо ваштареш кучедалза! Тӱнямбал пролетариатын отечествыжым—Совет Ушемым аралыза! Виян лийже советский мирный политике!

9. „Ме мир верч шогена да мир пашам аралена. Но ме лӱдыктылмаш деч огына лӱд да сар поджигатель-шамычын ударыштлан удар дене вашмутым пуаш ямде улына" (Сталин).

10. „Социалистический отечествым беззаветне аралымаш, тудын могуществыжым, благосостояний ден чапшым пеҥгыдемдымаш—ВЛКСМ членын эн святой да кровный обязанностьшо". (ВЛКСМ программе).

11. Отечествым аралымаш СССР-ысе кажне гражданинын священный долгшо!

12. Виян лийже мемнан родной, сеҥаш лийдыме Йошкар Армий—СССР калык-шамычын мирный пашаштлан куатле оплот, Великий Октябрьский революцийын сеҥен налмыжын ӱшан орол! Виян лийже Совет Ушем маршал—оборонын кӱртньӧ гай наркомжо Ворошилов йолташ!

13. Виян лийышт тӱнямбал авиационный рекордым шуктышо советский летчик-шамыч, мемнан родинан гордый соколжо-шамыч!

14. Пограничник боец-шамычлан, социализм элын пӱсӧ шинчан часовойжо-шамычлан салам!

15. Виян лийже СССР Военно-Теҥгыз флот—мемнан родинан теҥгыз границын ӱшанле орол!

16. Виян лийже коммунистический интернационал—сар, фашизм да капитализм ваштареш кучедалмашын руководительже, организаторжо! Виян лийже коммунизм!

17. Капиталистический элласе революционный молодежлан салам! Виян лийже коммунистический молодежь интернационал!

18. „Кӱлеш: комсомол ӱмбалне интернационализм дух эреак лийже" (Сталин). Мемнан элысе молодежым пӱтынь тӱнясе шемер шамычын кугу братствышт духеш воспитатлена!

19. Калык тушман-шамычым, троцкистско-бухаринский шпион, террорист ден диверсант-шамычым — фашизмын агентше - шамычым куклен пытарена! Родинан изменникше-шамычлан колымаш!

20. Виян лийже Коминтернын славный рулевойжо, фашизм вашареш лӱдымӧ борец Димитров йолташ!

21. Пӱтынь шемер молодежым советский власть йыр пеҥгыдынрак ушена! Виян лийже советский правительстве да тудын славный руководительже Молотов йолташ!

22. Советский молодежь—пашалан правам, образованийлан да канаш правам тӱрысак налше тӱняште единственный молодежь. Пиалан рвезылык верч Сталин йолташлан тау!

23. „Виян лийже советский молодежь" (Сталин).

24. Марксистско-ленинский теорий—пролетариатын кучедалмаштыже пӱсӧ оружий. Комсомолец ден комсомолка-шамыч,

(МУЧАШЫЖЕ 2-шо СТРАНИЦЫШТЕ).

150

КОЛО НЫЛЫМШЕ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЫЛАН

ВЛКСМ ЦК-ын ЛОЗУНГШО-ШАМЫЧ

(МУЧАШ)

Марксын — Энгельсын — Ленинын — Сталинын кугу идейыштым тунемза! Виян лийже ленинизм!

25. Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийын у пополненийлан—призывник-шамычлан салам!

26. Социалистический соревнований знамям кӱшкырак! Стахановский движенийым кумданрак шарена! Самырык пашазе ден колхозник-шамыч, Ленинско-Сталинский Комсомолын XX ийже лӱмеш соревнованийыш ушныза!

27. Советский школышто тунемше-шамыч, наукым овладеватлыза! Тунеммаште отличник лийза!

28. Виян лийышт советский ӱдыр-шамыч—социалистический родинан славный ӱдырышт!

29. „Мемнан пӱтынь калыкым военный нападенийын шучкылыкшо ончылно мобилизационный ямдылык состоянийыште кучаш кӱлеш, нимогай „случайность" да мемнан внешний тушман шамычын нимогай фокусышт мемнам расплохеш верешт ынышт керт..." (Сталин).

30. Совет Ушемысе молодежь! Ленинско-Сталинский комсомолын славный коло ияш юбилейжым, родина-авалана пӧлекым ямдылен, родинан благожлан у сеҥымашым ыштен достойно вашлийна!

31. Самырык колхозник ден колхозница-шамыч! Талукышто 7—8 миллиард пуд киндым ыштышаш верч, животноводствын кӱкшӧ продуктивностьшо верч кучедалза!

32. Виян лийже большевистский партий вуйлатыме почеш эрыкым да мемнан родинан независимостьшым сеҥен налше советский калыкын моральный ден политический единствож!

33. Большевизм историй—самырык тукымлан кучедалмашын да илышын эн сай школжо. Комсомолец, самырык шемер-шамыч, Ленин-Сталин партийын историйжым тунемза!

34. Калык озанлыкын чыла отраслыштыже иностранный разведкын право-троцкистский наймитше-шамычын вредительствышт последствийым йӧршеш пытарена! СССР-ым социализмын неприступный крепостьышкыжо савырена!

35. Самокритике—кадрым большевистски воспитатлыме негыз. Ленинский комсомолышто самокритикым кумданрак шарена!

36. Юла—политик деч ойыраш лий дыме. Комсомолецын моральный арулыкшо—политический разложений деч ӱшан гарантий.

37. Виян лийже Сталинский Конституций—сеҥыше социализмын да подлинно демократизмын Конституцийже!

38. Нелэ индустрий ден транспортын славный руководительже—Л. М. Кагановичлан комсомольский шокшо салам!

39. Сталинский наркомлан, калык тушман ваштареш кучедалше Н. И. Ежовлан комсомольский шокшо салам! Виян лийже революцийын ӱшан оролжо—НКВД!

40. Виян лийышт советский йоча-шамыч! Мемнан йоча-шамычым эше кугурак тыршымаш да йӧратымаш дене авырена!

41. Комсомолец ден комсомолка-шамыч! „Большевизмым тунемза да тайныштшешамычым ончыко вӱден наҥгайза! Шагалрак болтатлыза, шукырак пашам ыштыза—тендан пашада, чынжымак лектеш" (Сталин).

42. Комсомолец ден комсомолка-шамыч, Совет Ушемысе молодежь! Великий большевистский партий йыр чоткыдынрак ушнена! Виян лийже Марксын-Энгельсын-Ленинын-Сталинын непобедимый знамя! Шкенан чыла вийнам, мемнан молодостьын чыла тулжым коммунизмын кугу пашажлан пуэна!

43. Советский калыкын осал тушманже-шамыч Йошкар Армийын куатшым кӱрлаш тыршеныт. Йошкар Армийын самырык боецше-шамыч! Тушман-шамычын осалланымыштлан вашмутым пуэн боевой ден политический подготовкым нӧлталына!

44. Церковник ден сектант-шамыч молодежь ден йоча-шамычын сознанийыштым религий яд дене отравитлаш тыршат. Мракобес-шамычын тушманлан, подрывной пашаштлан решительный отпорым пуэна! Антирелигиозный пропагандым кумданрак шарена!

45. Революционный бдительностьым виҥдена! Мемнан коклаште политический беспечностьым пытарена!

46. Троцкистско-бухаринский изменник-шамыч мемнан советский калык деч да мемнан молодежь деч куанымашан, обеспеченный илышым шупшын налнешт ыле. Калык тушман-шамычлан—социалистический родинан предательже-шамычлан нимогай чаманымашат!

ВЛКСМ ЦК.

Советский Социалистический Республик-шамыч Ушем гражданстве нерген закон

1 статья. Советский Социалистический Республик-шамыч Ушем Конституцийын (Тӱҥ Законын) 21 статьяже почеш СССР граждан-шамычлан единый союзный гражданстве установитлалтеш.

Союзный Республикын кажне гражданинже—СССР-ын гражданинже.

2 статья. СССР граждан-шамыч улыт:

а) 1917 ий 7 ноябрьлан ожнысо Российский империйын подданныйже да советский гражданствым йомдарыдыме-шамыч чыланат;

б) закон дене установитлыме порядке почеш советский гражданствым налше еҥ-шамыч.

3 статья. Иностранец-шамыч, нунын могай национальность да расе гыч улмыштым ончыде, СССР гражданствыш нунын ходатайствышт почеш СССР Верховный Совет Президиум дене але нунын илыме Союзный Республик Верховный Совет дене приниматлалтыт.

4 статья. СССР гражданстве гыч лекмаш СССР Верховный Совет Президиум дене разрешатлалтеш.

5 статья. СССР гражданинын але гражданкын СССР гражданствыдыме еҥ дене бракыш пурымаш гражданствым ок вашталте.

6 статья. Гражданствын ача-аваштын вашталтыме годым, кунам коктынат СССР гражданин лийыт але, коктынат СССР гражданстве гыч лектыт, нунын 14 ийым шуктыдымо йочаштын гражданствышт соответственно вашталтеш. 14 гыч 18 ияш марте йоча-шамычын гражданствыштым вашталтымаш нунын келшымышт почеш гына лийын кертеш.

Моло случайлаште 18 ийым шуктыдымо йоча-шамычын гражданствышт общий порядке дене гына вашталт кертеш.

7 статья. СССР гражданстве деч лишитлымаш лийын кертеш:

а) суд приговор почеш—закон дене ончыктымо случайлаште;

б) кажне случайыште СССР Верховный Совет Президиумын посна указше почеш.

8 статья. СССР территорийыште илыше, тиде Закон почеш СССР гражданин улдымо да иностранный гражданстве дек шкенынтын принадлежностьыштлан доказательстве укеан еҥ-шамыч гражданстве деч посна енлан шотлалтыт.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель—М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиум Секретарь—А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1938 ий 19 август.

Лазарь Моисеевич Кагановичым СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан назначитлыме нерген

СССР Верховный Совет президиумын указшым пеҥгыдемдыме нерген

Советский Социалистический Республик-шамыч Ушем Верховный Совет СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательын заместительжылан—Лазарь Моисеевич Кагановичым Нелэ промышленность Калык Комиссарлан да Путей Сообщения Калык Комиссарлан кодымо дене пеҥгыдемдаш пунчалеш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель —М. КАЛИНИН.
СССР Верховный Совет Президиум Секретарь—А. ГОРКИН.

Комсомольский орган-шамычым сайлыме нерген

ВКП(б) Маробком бюрон 1938 ий 26 августысо решенийже

ВЛКСМ Центральный Комитетын решенийже почеш комсомольский организаций-шамыч 1938 ий 15 сентябрь гыч 1 ноябрь марте отчетно-выборный погынымаш-шамычым эртараш тӱҥалыт. Комсомольский организаций-шамыч шке пашаштым лончылымо годым, большевистский критике ден самокритике негызеш, чыла ситыдымаш-шамычым тӱжвак лукташышт да шке пашаштым саемдымашым да пеҥгыдемдымашым обеспечиватлыше ончыкылык мероприятийым палемдашышт кӱлеш.

Отчетно-выборный погынымаш-шамычым сайын эртарымаш парторганизацийын сайын полшымыж деч да оперативне вуйлатымыж деч зависитла.

Тыжечын ВКП(б) Обком бюро пунчалеш:

1. Комсомольский орган-шамычым сайлыме нерген ВЛКСМ ЦК-ын пунчалже ден инструкцийжым комсомольский активлаште, тыгак первичный организацийлаште лончылмаште да умландармаште комсомольский организаций-шамычлан практический полышым пуаш ВКП(б) райком-шамыч ден первичный парторганизаций-шамычым обязатлаш.

2. Отчетно-выборный комсомольский погынымашлаште участвоватлашлан пленум член ден партийный актив кокла гыч коммунист-шамычым ойраш. Отчетно-выборный партсобраний практикыште гаяк комсомольский погынымашлаштат большевистский деловитость ден организованностьым, комсомольский погынымаш-шамычын кӱкшӧ уровеньышым обеспечиватлаш кӱлеш. Комсомольский организаций-шамычым вуйлатымашке Ленин-Сталин партийлан мучашыш шумеш преданный еҥ-шамычым, нунын политический ден деловой качествышт дене тергыме-шамычым сайлаш комсомоллан полшыман.

3. ВКП(б) райкомын заседанийлаштышт отчетно-выборный погынымаш-шамычым эртарыме планым лончылыман. ВКП(б) райком-шамыч комсомольский организацийлаште отчет ден сайлымашым эртарыме годым ВЛКСМ райком-шамычын сообщенийыштым эреак колышташ, нунылан практический указанийым пуаш, кушто титак лийын гын, комсомольский организаций-шамычлан титакым шке жапыште тӧрлаташ полшышаш улыт.

ВКП(б) Маробком секретарь—В. АРХИПОВ.

Кокымшо советский велотурын финишыже лийын

6 августышто Москва ола гыч 117 велосипедист-шамыч кугу велопробегыш лектыныт. Тиде пробегын маршрутшо Москва—Киев—Минск—Москва—чылаже 3200 километр. Тиде растояниым советский велосипедист-шамыч 23 кечыште чаплын шуктеныт. Тиде кугу велопробегым Ленинско-Сталинский комсомолын XX-шо идалыкше лӱмеш эртарыме.

Кокымшо велотурын финишыже 29 августышто лийын. Тиде велотурышто ВЛКСМ-ын XX-шо идалыкше лӱмеш первой призым динамовей Денисов налын. Кокымшо призым—спартаковец Букреев да кумышо призым—динамовец Тарацков налыныт. Команде-шамыч кокла гыч первой верым „Спартакын" гонщик-ше-шамыч лектыныт.

А. Ф. Блидман йолташым Трудовой Красный Знамени орден дене наградитлыме

Погрузочно — разгрузочный пашам механизироватлымаште да трудын производительностьшым кугемдымаште чапле инициативым ончыктымылан комсомолец А. Ф. Блидман йолташым Трудовой Красный Знамени орден дене наградитлаш СССР Верховный Совет 29 августышто указым луктын.

Осоавиахим пашам вож гычак саемдаш

ОСОАВИАХИМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ СОВЕТ ПАШАМ НАЧАР ЫШТА

Советский Союзын обороноспособностьшым пеңгыдемдымаш, осоавиахимын тӱҥ задачыже. Мемнан республикыште осоавиахимын центральный советше тиде задачым шуктышаш верч пеш начар кучедалеш. Осоавиахимын районный совет-шамычым путырак лушкыдын руководитла.

Боевой подготовко отделыште паша моткоч начар. Отделын руководительже Шабалин йолташ осоавиахим райсовет-шамычлан ик ганат практический полышым пуэн огыл. Садланак южо осоавиахим райсовет-шамыч боевой подготовко отделын улмыжымат огыт шинче.

Роҥго районышто патрон укелан лийынак „Ворошиловский стрелок" значоклан нормым сдатлымашым организоватлыме огыл. Осоавиахим райсовет патроным шуко гана йодын, но боевой подготовко отделын руководительже Шабалин патроным колтымо нерген йӱкымат пумашыже уке.

Осоавиахим центральный советын инструкторжо-шамыч районышко пеш шуэн велэ лектыт. Тунамат нуно полышым кӱлеш наре огыт пу. Теве осоавиахим центральный совет гыч 12-шо лотерей билетым шараш полшашлан Еласовский районышко 6 еҥым колтымо ыле. Нине еҥ-шамыч лотерей билетым шараш йӧршынат полшен огытыл. Врюткин гын, йӱн велэ коштын. Осоавиахим центральный советын ӱшанен пумо пашажым инструктор-шамыч пеш начар шуктат.

Боевой подготовко да ПВХО отдел-шамыч первичный организацийлаште улшо кружок-шамычым руководитлаш ятыр вереже палыдыме, шотлан толдымо еҥым шогалтеныт. Садлан верчын республик мучко значкист-шамычым ямдылымаш начар кая.

А. Н. Л.

СОТНУРЫШТО ОСОАВИАХИМ ПАШАМ ОГЫТ АКЛЕ

Осоавиахим—шемер калыкым шкенан родинам аралаш туныктышо организаций. Садлан осоавиахим организацийын пашажым вож гычак саемдыман. Тушко кумда шемер массым шупшман.

Тиде кугу пашам Сотнур районышто самотекыш кудалтеныт. Осоавиахим район совет председатель Семенов йолташ район кӧргыштӧ иктаж 38 первичный осоавиахим организаций уло, манын ойла. Но нине организаций-шамыч кушто улыт, туштo чылаже мыняр член, нунын пашашт могай—каласен ок керт.

СССР ден РСФСР Осоавиахим Центральный Совет президиумын первичный осоавиахим организацийын пашаже нерген лукмо решенийжым таче кечылан 5 организацийыштегына лончылымо.

Молодежын оборонный значок-шамычлан нормым сдатлаш кугу желанийже уло. Нуно социалистический родинам аралаш ямдылалтнешт. Туге гынат, значоклан нормым сдатлымашке молодежым шупшмо огыл. Районышто улыжат 17 кружок „Ворошиловский стрелок" дене да 5 ПВХО кружок гына улыт, но нунежат пашам огыт ыштe.

Тений пленум ик ганат эртаралтын огыл. Райисполком ден ВЛКСМ райком осоавиахимын пашаже нерген отчетым ик ганат колыштын огытыл. Первичный организацийлаште вуйлатыше-шамыч кажне кечын манме гаяк вашталтыт. Членский взнос тӱлымаште осоавиахим райсовет кӱлеш мерым ыштен огыл. 1938 ийыште первичный осоавиахим организацийлаште 26 погынымаш гына лийын.

Тидым республиканский центральный совет ужын шоген гынат, канцеляр гыч сведенийым гына вучен кия. Сотнур районышто осоавиахим организацийын пашажым массе коклаш шарыман, предприятийласе, колхозласе, школласе, организаций-шамычлан мемнан элым кечмогай тушман дечат арален кертше-шамычым воспитатлыман.

Кельшев А.

СОВЕТСКИЙ МОЛОДЕЖЫН КУАНЫМЕ КЕЧЫЖЕ

1 сентябрь советский молодежын куаныме кечыже. Тиде кечын мемнан призывникна-шамыч социалистический родинам аралышаш верч Пашазе Кресаньык Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотыш призыватлалташ тӱҥалыныт.

Йошкар-Ола призывной пункт эрденак призывник-шамыч дене темын. Призывной пунктым чаплын сылнештарыме.

— Артиллерийыш налыт гын, йӧра ыле.

— Мый пограничный частьыш кайнем,—ойлат призывник-шамыч.

Патефон чарныде весела мурым шокта. Призывник-шамыч кокла гыч южыжо газетым, художественный литературым лудыт, южыжо шашке, шахмат дене модыт.

Призывыш толшо-шамычлан лекций, доклад эртаралтеш. Таче ВЛКСМ Йошкар-Ола райком секретарь Зинин йолташ Международный юношеский кече нерген докладым ыштыш. Тудын почеш „Коммунар" колхозын председательже призывник комсомолец Н. А. Малышев йолташ выступатлен.

— Мый шке ончыланем призывым сай ямдылалтын вашлияш задачым шынденам ыле. Садлан мый шке колхоземым ончыл верыш луктaш тыршышым. Тиде пашам честь дене шуктышна. Мемнан колхоз чыла паша денат районышто ончыл верым налын шога. Комсомольский организацийын пашажымат саемдышна. Кызыт комсомолец-шамыч ВЛКСМ-ын юбилейжым кугу производственный показатель дене вашлияш кучедалыт. Мыйым пашам сай ыштымемлан Йошкар Ола райкомол „Ревзе Коммунист" газет пеленсе „Почет огаш" выдвигатлен. Призывым мый ГСО, ВС, ГТО значоклан нормым сдатлен вашлийынам,—манеш Малышев йолташ.

Призывник-шамыч призывлан ямдылалтын толыныт. Теве Киров лӱмеш колхозын счетоводшо комсорг Точкичев Ф. С. йолташ призывыш ГСО, ВС, ГТО значок дене толын. Тудо полковой школыш кандидатский курсым тунем пытарен. Колхозышто несоюзный молодежь коклаште „Наша родина" учебник дене политзанятийым эртара. Тудын вуйлатыме комсомольский организаций несоюзный молодежь коклаште умландарыме пашам сайын шынден.

Призывной комиссийым эртыше призывник-шамыч шыргыж лектыт. Пале: нуным Йошкар Армий радамыш налыныт. Теве Ворошилов лӱм колхоз гыч Средин П. Ф. йолташым, „Трудовик" колхоз гыч Морозовым да молымат артиллерийыш налыныт. „Пролетарская победа" колхоз гыч И. Ф. Шадриным НКВД частьыш налыныт. Тидлан тудо пеш куанен.

— Социалистический родинам аралаш—мемнан священный долгна, — ойлат нуно.

Призывной пунктышто ситыдымаш-шамычат улыт. Торговый организаций призывник-шамычым ямдылалтде вашлийын.

Буфетым кечывалым гына почын шуктеныт, тудыжат начар. ГСО ден ПВХО комнат-шамыч пашам огыт ыште. Осоавиахим организаций дежурныймат колтен кертын огыл. Призывной пунктышто биллиард, музыкальный инструмент, волейбол уке. Тиде ситыдымаш-шамычым кӱчык жапыште пытарыман.

Мих. Смирнов.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЕ

(Исторический справке)

Международный юношеский кече—чыла тӱнясе революционный молодежын боевой пайремже. Тиде кечым пайремлыме нерген социалистический молодежын Бернский конференцийже решенийым луктын. Конференций 1915 ий апрельыште Берн олаш (Швейцария) лийын.

Конференцийыш интернационализмлан верный лийын шогышо юношеский социалистический организаций-шамычын (скандинавский, швейцарский, итальянский) делегатышт погыненыт. Тыгакак оппортунистический союз-шамыч (Германий да т. м.) революционный оппозицийын представительышт лийыныт. Тудо жапыште Российысе молодежым самостоятельный юношеский организацийыш ушымо огыл улмаш, садлан конференцийыш Ленин лично 2 большевистский делегатым колтен.

Бернский конференций сар ваштареш молодежын международный демонстрацийжым ик жапыште эртараш, манын решенийым луктын. Тыгай демонстраций 1915 ий 3 октябрьыште эртен. Тиде—первой Международный юношеский кече лийын. Ятыр эллаce оппортунист-шамыч Международный юношеский кече пайремлымашым кӱрлаш тӧченыт гынат, пайрем шуко верлаште пеш активне эртен. Мутлан, Цюрихе олаште (Швейцария) демонстрацийыш 10 тӱжем дене калык лектын. Демонстрацийын тӱҥ лозунгжо—сар ваштареш кучедалмаш лийын. Тунам трибунлаште сар ваштареш кучедалаш ӱжшӧ лозунг-шамыч йонгеныт. Молодежь В. И. Ленинын вуйлатыме почеш лекше „Интернационал молодежи" лӱман у журналым активнын шарен.

Тыгакак молодежын антивоенный демонстрацийже Америкыште, Данийыште, Норвегийыште, Швецийыште, Голландийыште да моло эллаштат лиеден. Даже кредалаш йӧратыше элыште—Германийыште первой Международный юношеский кечым палемдыме. Полицийын преследоватлымыже ӱмбачак германский революционный молодежь нелегальный митинг шамычым эртарен, молодежым империалистический сар ваштареш активне кучедалаш ӱжын.

1915 ий гыч тӱҥалын Международный юношеский кече ий еда палемдалтеш.

Бернский конференций Международный юношеский кечым ий еда пайремлаш тӱҥалтышым пыштен. Туге гынат, юношеский движенийлан тудо последовательно революционный направленийым пуэн огыл. Тиде конференцийын тӱҥ ситыдымашыже: тудо большевистский лозунгым огыл, а сарым чарыме да разоружитлыме нерген пацифистский лозунгым луктын. Большевик-шамычын лозунгышт тыгай лийын: Империалистический сарым гражданский сарыш савыраш. Ленин пацифистский лозунгым критиковатлышыжла тыге ойлен: „Тиде классовый кучедалмашын задачыж дечын полный отказатлымаш дене ик тӧр, революций нерген тӱр лӧ шонымаш деч коряҥмаш. Мемнан лозунгына лийшаш: буржуазийым сеҥаш экспроприироватлашлан да обезоружитлашлан пролетариатым вооружитлымаш"*).

1916 ийыште Международный юношеский кечын демонстраций эше утларак лийын. Демонстрант-шамычын лозунгышт большевистский лийыныт, нуно империалистический сарым гражданский сарыш савыраш ӱжыныт. Германийыште антивоенный лозунг-шамыч деч посна молодежь пролетарский революционер Карл Либкнехтым тюрьма гыч утараш требытлен. Швейцарийыште демонстрант-шамычын полиций дене столкновенийышт лийын.

Российыште молодежын Международный пайремжым эреак пайремлымаш 1917 ийыште февральский революций лийме деч вара, пролетариатын властьым налаш ямдылалтмыже годым тӱҥалын. Тиде III-шо Международный юношеский кече лийын. Российын революционный молодежшо большевистский партий вуйлатыме почеш пайремым пеш активне палемден. Лу тӱжем дене Москва, Питер, Ростов да моло олаласе молодежь тыгай

*) В. И. Ленин. Соч. т. XIX, стр. 326.

(МУЧАШЫЖЕ 4-шо СТР.)

151

И. С. ТУРГЕНЕВ

(Колымыжлан 55 ий темын)

Тений мемнан эл знаменитый русский писатель Иван Сергеевич Тургеневым шарнымаште кок датым палемда. Колымыжлан 3 сентябрьыште 55 ий да шочмыжлан 9 ноябрьыште 120 ий темеш.

Тургенев 1818 ийыште дворян-помещик ешеш шочын. Тудо крепостной илышым кугу возмущений дене ончен. Варажым тидын нерген писатель шке художественный произведенийыштыжат ончыктен возен.

1847 ийыште „Современник" журналеш печатлалтше Тургеневын очеркыштыже помещик-крепостник-шамычым ненавидитлымаш ден отвращенийже, калыкым йӧратымашыже, скромный да эрыкдыме труженик-шамычым йӧратымашыже раш ончыкталтын.

Автор изображатлыме характерым сайын, пеш мастарын, художественне ончыктен моштен. Садлан кызытат сай художественный произведенийым „тургеневский йылме" манын пеш кугун аклат.

Тургеневский „Записки охотника" книгаште кресаньык-шамычын образыштым ончыктымаш кызытсе шуко автор - шамычымат волноватла. Тургенев калыкым йӧратышыжла пеш чоян помещик, мироед-поян да бурмистр-шамычын дикий улмыштым, слуга-шамыч деке чондымын, зверла ончымыштым мыскылен.

Кажне честный еҥлан ненавистьлийын шогышо крепостнический системе ваштареш виктарыме ончыл общественный мнени-

И. С. Тургенев рвезыже годым (1838 ий)

йым куштымаште „Записки охотника" кугу рольым модын. „Рудин", „Накануне", „Отцы и дети" знаменитый роман-шамычыштыже руш калыкын илышыжым пеш раш ончыктымо. Нине роман-шамыч кокла гыч кажныже русский обществын виянгмаштыже кӱлеш верым ончыктеныт.

Мутлан, „Накануне" романыште 1861 ийыште кресаньык-шамычым крепостной права деч „освободитлымаш" дене общественный настроений кӱш нӧлталтмашым ончыктымо да у герой шамыч тип нергенат вопросым нӧлтымӧ. Тургеневын создатлыме шке илышыжым пӱтынек родинам утаршаш верч кучедалмашке пушо революционер, мужественный обликан Инсаров геройжым великий русский критик Добролюбов восторг дене вашлийын.

Тургенев революционер лийын огыл. Революционный демократийын боевой „Современник" журналыштыже пашам ыштымыже годым да шке жапысе ончыл идейлан сочувствоватлымыжлан кӧра тудо мемнан эртыше илышын сӱретшым раш ончыктен кертын.

1861 ийсе реформ деч вара крестьянский вопросым революционно разрешитлымашын кӱлешыже улмо годым Тургенев „Современник" лагерь деч да Чернышевский ден Добролюбов деч ойырла. Тудын „Дым", „Новь" у романже демократийын революционный идейже ваштареш колталтын.

Тургенев художник. Тудо родной литературлан кушкашыже кугу влиянийым ыштен.

А. Эрлих.

1 сентябрьыште у тунемме ий тӱҥалын.

Снимкыште: 5-ше №-ан школ ончылно учительница **Модина** йолташ тунемше-шамычым вашлиеш.

Фото Чуршуковын.

ПЕРВОЙ УРОК

1 сентябрь. Эр. Але занятий тӱҥалаш звонок лийын огыл. Йошкар Оласе 1-ше номыран тӱҥалтыш школ весела йоча-шамычын йӱкышт дене темын. Тунемаш толшо-шамыч чыланат пайрем вургемым чиеныт. Таче нуно куаненыт. Шукышт таче йолташыштым первой гана ужын, кеҥеж жапым кузе эртармышт нерген кутырат.

— Мый каникул жапым „Таир" лагерьыште канен эртаренам,—манын Вова Юри йолташыжлан ойла,—тушто канаш пеш сай.

Каныме залыште йоча-шамыч да нунын ачашт-авашт погыненыт. Тыште туныктышо В. М. Белаев йолташын пианиным шоктымыжо почеш йоча-шамыч тӱрлӧ мурым мурат. Школ кӧргӧ „Если завтра война" муро дене сӧралын шергылтеш. Мурымек туныктышо Кугенерова йолташ тӱшка куштымаш ден модмашым организоватлыш. Тунемше-шамыч танце-шамычым сайын куштен ончыктышт.

Вашке звонок йӱк шергылте. Йоча-шамычын йӱкышт шыпланыш. Чыла классыштат у тунемме ийын первой урокшо тӱҥале.

— Тиде кечын Советский Союз мучко кугу куанымаш да энтузиазм дене сай, яндар, волгыдо советский школыш тӱжем дене йоча-шамыч тунемаш толыт. Партий ден правительстве да личне Сталин йолташ мланна тунемаш чыла йӧнымат ыштеныт. Мланна ӧрканыде, виян тунемаш гына кодын. Йоча-шамычлан тыгай сай, весела илыш, тунемашлан эрык ик капиталистический элыштат уке да и огеш лий,—манын IV „А" классын туныктышыжо А. М. Виноградова йолташ первой урокым тӱҥале.

Варажым кажне тунемшын ончылныжо шогышо задаче да социалистический собственностьым аралыме нерген пеш сайын умландарен пуыш. Тунемше-шамыч каникул жапым эртармышт нерген каласкалышт.

Звонок. Первой перемен. Тунемше - шамыч яндар южыш модаш лектыч...

Б. Герман.

Италийын мобилизационный мероприятийже

Чехословацкий „Социал-Демократ" газетын увертарымыже почеш, Италийыште мобилизационный мероприятий-шамыч виян ышталтыт. Кызыт 1936 ден 1937 ийлаште призыватлыме-шамыч службышто улыт. 1936 ийысе призыв салтак-шамычым тений мӧнгышкышт колташ огыл, манын решитлыме. Тугак 1933 ден 1934 ийласе призыв технический часть резервист-шамычым призыватлыме нерген распоряженийым лукмо. Нине резервист-шамыч утларакше Испанийыш колталтыт. Тугак икмыняр ийысе призыв моряк-шамыч призыватлалтыт. Газет тугак Вединоса Бергиолалыште (Каррара провинций) шукерте огыл кресаньык - шамычын налогым тӱлаш отказымыштлан кӧра кугу столкновений лийме нерген увертара. Столкновений годым икмыняр еҥ сусырген. 120 кресаньыкым, тидын коклаште шуко ӱдрамашым арестоватлыме.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЮНОШЕСКИЙ КЕЧЕ

(МУЧАШ)

лозунг дене демонстрацийыш лектын: „Империалистический сарым—гражданский сарыш!", „Чыла властьым совет-шамычлан!", „Виян лийже III интернационал!".

Керенскийын черносотенный бандыже-шамыч Российыште Международный юношеский кече пайремлымашым кӱрлаш тыршеныт. Но Ленин—Сталин партий тидым ончылгоч ужын: Москва ден Питерыште молодежын демонстрацийжым красногвардеец - шамычын вооруженный отрядышт араленыт.

Ий еда чыла эллаште Международный юношеский кечын молодежын интернациональный солидарностьшо кушкын шоген.

1919 ийыште Ленин ден Сталин вуйлатыме почеш молодежын Коммунистический интернационалже ышталтын, КИМ пӱтынь тӱнясе молодежын революционный кучедалмашыжым вуйлатен шога.

Молодежь Коммунистический интернационалын VI конгрессше (1935 ийыште Москваште лийын) современный условилаште ыштышаш молодежын задаче-шамычшым определитлен. Димитров йолташ (Коммунистический Интернационалын генеральный секретарьже—ред.) конгрессыште выступатлымыже годым вӱран фашизм ваштареш кучедалашлан чыла капиталистический элласе коммунистический ден социалистический молодежым иктыш ушнаш ӱжын. КИМ-ын VI всемирный конгрессше шкенжын резолюцийыштыже молодежын чыла антифашистский вийжым об'единитлымаш юношеский движенийын первоочередной задачыже лийын шога, манын ончыктен.

Конгрессын решенийжым первояк испанский молодежь шуктен. 1936 ийын тӱҥалтышыштыжак молодежын коммунистический ден социалистический союзшо-шамыч ик организацийыш ушненыт. Кызыт тиде союзын членже-шамыч итало-германский интервент кашак ваштареш героически кредалыт, Испанийын независимостьшым, пӱтынь передовой человечествын пашажым пеҥгыдын арален шогат.

Китайыште комсомольский организаций-шамыч молодежын антияпонский организаций - шамычше дене ушненыт. Тиде китайский калыкын антияпонский единый фронтшым пеҥгыдемден.

Антифашистский молодежын единый фронтшым пеҥгыдемдымаште Женевыште эртыше (Швейцария) молодежын Всемирный Конгрессше (1936 ий сентябрь) кугу верым налын шоген. Тиде конгрессыште чылаже 36 элла гыч толшо 700 делегат лийын.

Тений 17—23 август кечылаште Нью - Йоркеш (Америкын Соединенный штатше) молодежын тыныс верч кучедалме II-шо Всемирный конгрессше эртен. Конгрессыште 55 элла гыч 40 миллионан организованный молодежын 500 делегат лийын. Конгресс молодежын ончыкылык задачыже-шамыч нерген резолюцийым приниматлен.

24-ше Международный юношеский кече Ленинско-Сталинский комсомолын 20-шо идалыкше вашеш пайремлалтмыже дене знаменательне. Шуко миллионан ВЛКСМ — молодежь Куммунистический Интернационалын вӱден кайше секцийже—шкенжын юбилейышкыже кугу сеҥымаш дене толеш. Советский молодежь шке коклаштыже социалистический отечествын верный эргыже-шамычым, Ленин—Сталин партийлан мучашдымын преданный-шамычым воспитатла. Ленинско-Сталинский комсомол большевистский партий вуйлатыме почеш социалистический строительствеш, пашазе классын чыла тӱрлӧ тушманже кашак ваштареш кучедалмаште пеҥгыдемын да калитлалтын.

24-ше Международный юношеский кече пӱтынь тӱнясе молодежын изак-шоляк солидарностьшым пеҥгыдемдыме, Испаний ден Китайысе героический калыклан виян полшымо лозунг дене да ончыкыжымат фашизмын троцкистско-бухаринский шпион кашакым йӧршӧш разоблачитлен пытарымаш лозунг дене эртышаш.

(„Юный Коммунист" журнал гыч).

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

Адрес редакции: Мар. АССР, г. Иошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комн. № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—707. Иошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.